

להפצת תורתו של הגה"ק
רבי הילל פאללאק זצלה"ה
אבדיק סאטמאר ענגען
בעל ה'קודש הילולים'

פרי קודש הילולים

בס"ד | פרשת בחוקותי תשפ"ד | גליון מס' 114 | שנה ג'

דברי תורה

עפ"י הספה"ק "קודש הילולים"

העיסוק בעניינים הגשמיים לשם שמים נחשב כעסק התורה

אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וגו' וְנָתַתִּי גְשָׁמֵיכֶם בְּעֶמְתְּם וגו'. (ויקרא כו, ג-ד).

פירש רש"י, "אם בחוקתי תלכו", שתהיו עמלים בתורה. ובמדרש (ויקרא רבה לה, א) "הה"ד" חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך" (תהילים קט, טו). אמר דוד, רבש"ע, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. הה"ד "ואשיבה רגלי אל עדותיך".

אפשר לפרש, בהקדם הפסוק בפרשת אחרי (ויקרא יח, ד), "את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ד' אלקיכם". ופירש רש"י, "ללכת בהם", "אל תיפטר מתוכם. שלא תאמר, למדתי חכמת ישראל, אך ואלמד חכמת האומות". והנה היה אפשר להבין שצריך לעסוק בתורה יומם ולילה ממש, דברים ככתבם, ואין לעסוק בצרכיו הנחוצים לעולם הזה. כדעת רבי שמעון בר יוחאי (ברכות לה, ב), שפירש הפסוק (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והיגית בו יומם ולילה", דברים ככתבך. ודלא כרבי ישמעאל דסבר, "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", שאדם יחרוש בשעת חרישה ויזרע בשעת זריעה וכו'. וקשה, הלוא המסקנה שם היא, "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידך, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידך".

אלא צריך לומר כדכתב הרמב"ם (הל' דעות פ"א), שמי שכל מעשיו לשם שמים גם באכילה, שתיה, ושאר עניינים גשמיים, נחשב לו כאילו עוסק בתורה!

1. א"ה. רבינו הגה"ק זצ"ל מזכיר ענין זה פעמים רבות בספרו, ומציין לדברי הרמב"ם הללו. והנה הרמב"ם שם כתב, שצריך שכל מעשיו יהיו לשם שמים. ובסוף הפרק כתב הרמב"ם, "ואפילו בשעה שהוא ישן, אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו, כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ד' והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא וכו'". אך לא כתב שנחשב כאילו עוסק בתורה.

ואולי אפשר לפרש כוונת רבינו הגה"ק זצ"ל על פי מ"ש התוס' (ברכות יא, ב ד"ה שכבר), בענין ברכת התורה, "ואי"ת מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה. ויש לומר, דשאני תורה שאינו מייאש דעתו, דכל שעה אדם מחוייב ללמוד, דכתביב והיגית בו יומם ולילה; והו"ו כמו יושב כל היום בלא הפסק". והו"ו דווקא כשאינו מסוּח דעתו, ואף בעוסקו בענייני הגשמיים דעתו על התורה. וכמ"ש הרא"ש (בפסקיו שם פ"א סי"ג), "מסתבר שבני אדם שרגילין תמיד לעסוק בתורה, ואפילו כשיוצאין לעסקיהן ממהרים לעשות צרכיהם, כדי לחזור וללמוד ותמיד דעתם על לימודם, לא חשיב הפסק לענין הברכה". ועיי"ש בדברי חמודות בשם הגהות מיימוניות, ובשם האגור, ב' ביאורים בטעם הדבר שאינו הפסק. א. מפני שדעתו בכל עת על לימודו ואינו מסוּח דעתו. ב. מפני שבכל עת ואף במרחץ דעתו על ההלכות השייכות במרחץ.

ובת"ד רבינו הגה"ק זצ"ל ביאר באריכות כפי הטעם השני הנ"ל, שבכל ענייני מלאכתו וענייני החול ישנן הלכות שצריך להקפיד עליהן, ותמיד בכל עת הוא מהרהר בדברי תורה, האיך יעשה מלאכתו, אכילתו ושאר ענייניו על פי ההלכה.

ונראה לברר עפ"י דברי ה"י הדויעים (באבן העזר סימן כה סק"א) שהסמך על דברי הרמב"ם וביאר ששכרו על עסק התורה שיעסוק בזכות שישן כל צרכו, וז"ל: "ודכותיה מצינו שכתב הרמב"ם על פסוק בכל דרכך דעהו דהיינו מי שאוכל ושותה ומעדן נפשו כדי שיהיה בריא וחזק לעבודת

וזהו שאמר הכתוב, "אם בחוקתי תלכו", לא רק עצם לימוד התורה, אלא אף כאשר אתם "הולכים" בעסקי העוה"ז, תעסקו בהם לשם שמים, ואל תסיחו דעתכם מן התורה. והיינו "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", כרבי ישמעאל. אזי, "ונתתי גשמיכם בעתם"².

ומה שנאמר "גשמיכם" ו"לחמכם", ולא "גשם" ו"לחם", יבואר על פי מה דאייתא בזוהר הק' בפרשתנו (דף קיג, א) על הפסוק, "אם בחוקתי תלכו וגו' ועשיתם אותם". שאדם שמקיים את התורה והולך בדרכי ד', נעשה כביכול שותף עם הקב"ה. ואם כן שפיר נחשב "גשמיכם" ו"לחמכם".

והנה הזוהר הק' מסיק שם, "ולא הוה מלכא בעלמא דזכה להאי כדוד". ולכאורה איך יתכן זה, והלא דוד היה מלך ישראל וממונה על הנהגת כלל ישראל (כדמצינו בסנהדרין טז, א), אלא על כרחך כנ"ל, שלא הסיח דעתו מהתורה.

וזהו שאמר המדרש, "הדא הוא דכתיב 'חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך'. אמר דוד, רבש"ע, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות". כלומר, שאף כאשר עלי ללכת למקום פלוני ולבית דירה פלונית, כדי לעסוק בענייני הציבור, מכל מקום "חישבתי דרכי" וכוונתי "אל עדותיך"³.

(ח"א תב-תד)

השית' יש לו שכר כמו שמתענה.

ודברים אלו אסמכתא אקרא 'שוא לכם משכימי קום' וכו' דהיינו שיש ת"ח מנדיין שינה מענינים ועוסקים בתורה הרבה ויש ת"ח שישנים הרבה כדי שיהיה להם כח החזק וריות לב לעסוק בתורה ובאמת יכול ללמוד בשעה אחת מה שזה מצטער ועוסק בשני שעות ובודאי שניהם יש להם שכר בשוה.

על כן אמר שוא לכם דהיינו בחנם לכם שאתם מצטערים ומשכימים בבוקר ומאחרי שבת בלילה וממעטים שנתם זה בחנם כי כן יתן ה' לידידו שינה דהיינו מי שישן הרבה כדי שיחזק מחוה בתורה נותן לו הקדוש ברוך הוא חלקו בתורה כמו אותו שממעט שינה ומצטער עצמו כי הכל הולך אחר המחשבה.

2. א"ה. לפי דברי רבינו הגה"ק זצ"ל אפשר לפרש את דברי רבי ישמעאל "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", שלא אמר "נהג בדרך ארץ", אלא "הנהג בהן". שכונתו, שאף בעת הנהגתו בענייני עולם הזה הוא נהג בהם בתורה ועבודה ומחשבתו בהם, ואז שפיר נחשב "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וגו'".

3. יצויין שרבינו הגה"ק זצ"ל מבאר על פי דברי הזוהר הק' דלא כשיטת רשב"י, וההבנה שגם לדעת רשב"י הנהג כשיטת רבי ישמעאל אך כוונתו לשם שמים זוכה לקיים "את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם".

ובזה אפשר לתרץ מה שהקשו המפרשים (עיי' שדי חמד מערכת ו כלל ט"ו שהאריך בזה), שדברי רשב"י כאן סותרים לכאורה את דבריו במנחות (צט, ב), שאפילו לא קרא אלא ק"ש שחרית וערבית קיים "לא ימוש", ולפי דברי רבינו הגה"ק זצ"ל א"ש.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

פְּעֻשָׁה מְאֻמְרוֹת נְבָרָא הָעוֹלָם וְכוּ' (פ"ה מ"א).

שקבלו את התורה. ולכן כל העולם לא נברא אלא בשבילם (רש"י ריש בראשית). ולולא התורה לא נבראו שמים וארץ, כדכתיב (ירמיהו לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת".

זוהי השייכות בין כל הדברים שבאו בסכום עשרה - עשרה מאמרות של בריאת העולם, מנינים של ישראל בעשרה מקומות, ועשר הדברות של מתן תורה. (ח"ב ה)

הנה מצינו עוד דברים שבאו במנין עשרה, כמו הא דאיתא במדרש (במדבר רבה ב, יא), "בעשרה מקומות נמנו ישראל וכו'", וכן במתן תורה דיבר הקדוש ברוך הוא לישראל עשרה דברות. ויש להבין את השייכות בין כל אלו.

ונראה לבאר, דהנה לגבי מנינים של ישראל כתב רש"י (ריש במדבר), "מתוך חיבתן לפנינו מונה אותם כל שעה". וחיבת הקב"ה לישראל היא מפני

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הלל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

זלזול בברכות הנהגין ובברכת התורה מונע את השפע, במידה כנגד מידה

ונתנו המפרשים טעם לשבח, שהמברך על כל דבר מודה שכל השפע מהקב"ה, והוא משגיח על הכל. אף שמצד הטבע לבדו, הארץ אינה יכולה להוציא שום דבר, פירות ותבואה, אלא ע"י השפע שמשפיע בה הקב"ה. אבל מי שנהנה בלא ברכה אינו מודה בהשפע הנ"ל, אלא מאמין בהטבע, לפיכך מונע את השפע מהקב"ה, מידה כנגד מידה, והפירות לוקים (ע"ש במהרש"א ח"א: המבין לעיל כ, ג ובספר החינוך מ' תל).

וכן הוא לענין ברכת התורה, כבפירוש רש"י הנ"ל, "שלא ברכו בתורה תחילה - גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם". כלומר, שלא החשיבו את מתנת התורה שנתן לנו הקב"ה, כדי להבין ולעשות מצוות עשה, ולשמור מצוות לא תעשה, כמו שאמרו (קדושין מ), שהתלמוד מביא לידי מעשה. ולימוד התורה לשם תכלית זו הוא תורה לשמה, ובאמצעותו נזכה לשכר בעוה"ב.

ובזכות התורה יש לנו שכר גם בעוה"ז, והוא נחלת ארץ ישראל. כדכתיב (תהלים קה, מד) "זיתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו, בעבור ישמרו חוקיו ותורתיו יצורו. והמה לא החשיבו את המתנות שניתנו בשכר התורה לשמה, אשר על כן לא ברכו בתורה תחילה. לפיכך אבדה הארץ, מידה כנגד מידה. ודבר זה לא היה יודע כי אם הקב"ה, שהוא יודע מחשבות, שאף שהיו לומדים תורה אך היה שלא לשמה, לשם קיום כל המצוות. לכן לא ידעו החכמים והנביאים לפרש דבר זה, עד שפירשו הקב"ה בעצמו. וקל להבין.

אם בחוקתי תלכו וגו' ועץ השדה יתן פריו וגו' וישבתם לבטח בארצכם. פירש רש"י, שתהיו עמלים בתורה.

במסכת בבא מציעא (דף פה; נדרים פא: ע"ש) דרשו חז"ל עה"פ (ירמיה ט, יא-ב) 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דיבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ'. דבר זה אמרו חכמים ולא פירושוהו, אמרו נביאים ולא פירושוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו. שנאמר, 'זיאתר ה' על עזובם את תורתי אשר נתתי לפניהם', אמר רב יהודה אמר רב, שלא ברכו בתורה תחילה. פירש רש"י, קרא יתירא ד'אשר נתתי לפניהם' קא דרש, ברכת אשר בחר בנו מכל העמים, שהיא "לפניה" של דברי תורה. וכיון דלא מברכי, גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם, עכ"ל. ויש להבין, הלא דרכו של הקב"ה להעניש מידה כנגד מידה, וכי בשביל שלא ברכו ברכת התורה תאבד הארץ, הלא אין זו מידה כנגד מידה.

ונראה לתרץ, דאיתא בריש פרק כיצד מברכין (ברכות לה), כל הנהגה מהעוה"ז בלא ברכה, כאילו גזל להקב"ה וכנסת ישראל. שנאמר (משלי כח, כד), 'גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית'. ואין 'אביו' אלא הקב"ה, ואין 'אמו' אלא כנסת ישראל. 'חבר הוא לאיש משחית', חבר הוא לירבעם בן נבט שהחטיא את ישראל לאביהם שבשמים. ופירש רש"י, גזול להקב"ה, את ברכתו. וכנסת ישראל, שכשחטאו הפירות לוקין.

דברי ברכה

מזל טוב לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל

הרה"ח משה שלמה גלויברמן הי"ו ולנכדו הרה"ח אהרן לוי הי"ו

[חתן הרה"ח מיכאל פסח ז"ל ותבלחט "אמרת ר. גפנר]

לרגל הולדת הנינה-הנכדה-הבת תחי'

הרה"ח חיים שאול כהן הי"ו ולבנו הר"ר יחזקאל הי"ו

לרגל שמחת הבר מצוה של הנכד-הבן טוביה ני"ו

יהי רצון שיזכו לרווח מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם, ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

לעילוי נשמת

רבי יחיאל ב"ר צבי הירש זצ"ל,

איש מורם מעם, ירא ושלם,

שהי' מחותן כמה פעמים עם רבינו הגה"ק זצ"ל

נלב"ע כ"ד אייר תרמ"ג

* * *

הרה"ג ר' שמואל בנימין ב"ר מרדכי דאנציג הי"ד
רב דקהל 'ספרדים' בסיגעט

וזוג' מרת חנה רחל הי"ד בת הרה"ג בנימין זאב זצ"ל
(בת מרת בילא קרויס בת רבינו הגה"ק ז"ע)

כלתם מרת מרים הי"ד בת ר' יעקב ז"ל

נכדם מרדכי הי"ד ב"ר יונתן יהודה ז"ל

נספו עקד"ה באושוויץ ביום כ"ח אייר תש"ד

ת נ צ ב ה

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו הם עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קודש הילולים בהקדמה)